

2. SANKTUS - BENEDIKTUS

Druhým prvkom v EM je zvolanie *Sanktus*. Týmto zvolaním sa celé zhromaždenie pripája k nebeským zástupom a spieva alebo recituje Svätý. Toto zvolanie je súčasťou EM a vyslovuje ho všetok ľud spolu s kňazom. Tu sa pozemská liturgia spája s nebeskou. Tu sa veriaci na zemi spájajú v oslave Trojjediného s anjelmi a svätými v nebi, ako sa vždy hovorí aj v závere prefácie.

Misál predpisuje, že túto oslavu Trojsvätého majú spievať alebo recitovať všetci spolu s kňazom. Nie je dovolené meniť texty tohto zvolania, lebo je to časť EM, v ktorej sa nesmie nič meniť, dopĺňať alebo vynechávať.

Na Východe bol pôvodne *Sanktus* spevom celého Božieho ľudu. V západnej liturgii sa v stredoveku postupne stával spevom chóru, speváckeho zboru a ľud bol vylúčený z toho spevu. Nový misál to dal do súladu s teologicko-liturgickými uzávermi a s prvotnou praxou. Tým sa, pravda, nemajú zahodiť krásne umelecké spevy, ale treba ich použiť na iných miestach (*napr. cez sv. prijímanie - ak je podobná myšlienka v speve na prijímanie, alebo pri duchovných koncertoch*).

Začiatok tohto chválospevu nám uvádza prorok Izaiáš, ktorý vo svojom videní videl serafínov, ktorí spievali Pánovi na slávu: „*Svätý, svätý, svätý je Pán zástupov, celá zem je plná jeho slávy.*“ (Iz 6,3)

Tento text bol aj v synagogálnej liturgii, kde trojité „Svätý“ bolo súčasťou rannej modlitby. V kresťanskej liturgii bol *Sanktus* do EM zavedený veľmi rýchlo. Z konca 4. stor. máme *Euchologion* biskupa Serapiona, v ktorom je už trojité Svätý... Podľa liturgistu Jungmanna je pravdepodobné, že *Sanktus* patril k modlitbovému pokladu kresťanskej obce práve v Ríme.

Základný biblický text z Izaiáša má v liturgii niektoré doplnky. K slovu *Dominus* (Pán) sa pripája *Deus* (Boh). Liturgický text však ponecháva nepreložené slovo „*Sabaoth*“ (v slovenskom preklade ho máme preložené ako „*všetkých svetov*“). Ide o zástupy anjelov a „celé vojsko“ bytostí, ktoré Boh stvoril. Liturgický text potom preložil slová „jeho slávy“ do oslovujúcej formy „*tvojej slávy*“. Dôležitejšie je, že liturgia pripája k zemi aj nebo: plné sú „nebo i zem tvojej slávy“. A je to vo všetkých kresťanských liturgiách. Má to veľký význam. Pánova veleba, ktorá kedysi prebývala v jeruzalemskom chráme, neporovnateľne veľkolepejším spôsobom znova postavila na zemi svoj stan a to vo Vtelení Božieho Syna (*Jn 1,14*). Už nie je uzavretá hranicami jednej krajiny, ale stáva sa svetlom na osvetlenie všetkých národov a po nanebovstúpení sa Kristus stáva Hlavou všetkého, je Kráľom neba i zeme. A tak od povýšenia Bohočloveka vlastným miestom chválospevu je nebeský Jeruzalem, kde má pozemská Cirkev svoju vlasť, ku ktorej všetci putujeme. V Kristovi ako v hlave je zjednotené všetko, čo je na nebi aj čo je na zemi. (*Ef 1,10*)

Na Západe sa ku spevu *Sanktus* pridáva aj spev *Benediktus*. Pred ním a po ňom je zvolanie *Hosanna na výsostiach*. Prvý autor tohto spevu je svätý biskup Cezar Arleský (+ 542). Pánova sláva, ktorej je plné nebo i zem, až vtedy zažiarila na zemi v plnom jase, keď Boží Syn prišiel k nám v tele. Preto jeho príchod už v Betleheme sprevádzal spev anjelov (*Gloria in excelsis Deo*). A preto ho oslavovali zástupy ľudu v Jeruzaleme *Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom*. Spev *Sanktus* a *Benediktus* sa veľmi vhodne umiestňuje na začiatku EM. Kristov príchod na zem, ktorý oslavovali anjeli v Betleheme (*Sláva Bohu na výsostiach*) a spev zástupov na Kvetnú nedeľu v Jeruzaleme, keď Pán prichádzal, aby trpel, umrel a vstal z mŕtvych (*Požehnaný, ktorý prichádza... Hosanna na výsostiach*), má miesto aj v eucharistickej liturgii, keď Pán prichádza, aby sprítomnil svoju vykupiteľskú

obetu a rozdával nám jej ovocie. Spevom *Benediktus* vítame prichádzajúceho Pána. Slovo *Hosanna* sa neprekladá. Je to radostný výkrik na oslavu Pána. *Hosanna in excelsis* je to isté ako *Gloria in excelsis*.

Kristus je vždy „prichádzajúci.“ Ved' stále sa modlíme o príchod jeho kráľovstva. Aj vo Vianočnom období, keď si pripomíname jeho príchod na zem, náš zrak sa upriamuje do budúcnosti, keď príde Kristus viditeľne vo svojej sláve. Takto je v Eucharistii jeho blízkosť naďalej trvajúcim príchodom.

Spev *Sanktus* sa priraduje medzi najvýznamnejšie spevy v slávení Eucharistie. *Sanktus* je teda neoddeliteľnou časťou EM. Je mostom, ktorý spája prefáciu - pieseň vďaky - s nasledujúcou vrcholnou časťou EM, ktorou je konsekrácia, čiže premenenie chleba a vína na Ježišovo telo a krv.

BS, nebojme sa zapojiť do spevu či recitovania *Sanctus*. Robme to dôstojne, ved' ním sa spájame nielen s anjelskými chórmami, ale aj s našimi oslávenými bratmi a sestrami, ktorí už v nebi oslavujú Pána. Zároveň sa tým pomaly učíme oslavovať Pána tu na zemi, aby sme to raz vedeli robiť aj v nebi. Amen.